

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 13. март 2014. године

Предмет бр. 127/09

Милко МИЛЕНКОВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 13. марта 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 30. априла 2009. године и уписана је истог дана.
2. Дана 11. децембра 2009. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације.
3. Дана 18. децембра 2009. године, Комисија је затражила од Мисије владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) информације у вези са 43 жалбе уложене Комисији које се тичу несталих лица, међу којима је и жалба г. Милка Миленковића.

4. Дана 21. децембра 2009. године, жалилац је доставио свој одговор на захтев Комисије од 11. децембра 2009. године.
5. Дана 23. марта 2010. године, ЕУЛЕКС је доставио свој одговор на захтев Комисије од 18. децембра 2009. године.
6. Дана 29. априла 2010. године, жалба је прослеђена Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета.
7. Дана 12. јула 2010. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе у погледу прихватљивости и меритума жалбе.
8. Дана 31. августа 2010. године, Комисија је проследила УНМИК-ов одговор жалиоцу како би он доставио своје примедбе. Жалилац није одговорио.
9. Дана 21. октобра 2010. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
10. Дана 27. октобра 2010. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе.
11. Дана 2. новембра 2010. године, СПГС је обавестио Комисију да УНМИК нема додатних примедби на меритум жалбе, поред оних које су дате у његовом одговору од 12. јула 2010. године.
12. Дана 18. августа 2011. године, Комисија је затражила од СПГС-а да достави копије списка које је УНМИК користио док је састављао своје примедбе.
13. Дана 6. септембра 2011. године, УНМИК је доставио Комисији копије истражних списка релевантних за случај.
14. Дана 21. фебруара 2014. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списка у вези са предметом може сматрати коначним. УНМИК је доставио свој одговор истог дана.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

¹ Списак скраћеница и акронима коришћених у тексту налази се у приложеном Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено”, 1. том (октобар 1998 – јун 1999.) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999.); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001.); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001.); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovometohybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010.); подаци које је издао Високи

15. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова током сукоба и након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
16. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.
17. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
18. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли, или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага, вратила се на Косово.
19. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.

20. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се, од октобра 2012. године, 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
21. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
22. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
23. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999) констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у то време „добро функционише“ и да је „одржив“.
24. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), била је одговорна за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР)

између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

25. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а ЕУЛЕКС је преузео пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
26. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали Меморандум о разумевању о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за нестанак г. Станка Миленковића

27. Жалилац наводи да је његов син, г. Станко Миленковић, био граничар у Војсци Југославије и да је био стациониран у Таковици од почетка децембра 1998. године. Жалилац је последњи пут разговарао са својим сином телефоном, 13. априла 1999. године. Упркос распитивањима код оружаних снага Југославије, а касније и Србије, жалилац од тада није видео г. Станка Миленковића нити се чуо са њим.
28. Жалилац наводи да је пријавио нестанак свог сина Министарству унутрашњих послова Србије, МКЦК-у и Црвеном крсту Југославије, Координационом центру за Косово и Метохију при Влади Србије, Међународном кривичном трибуналу за бившу Југославију (МКТЈ) и другим организацијама.
29. МКЦК је отворио захтев за проналажење г. Станка Миленковића 22. септембра 1999. године; овај захтев је још увек отворен³. Његово име се такође налази на списку несталих лица који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године, у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке на територији уже Србије у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ⁴. У релевантним пољима ставке у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁵ у вези са г. Станком Миленковићем стоји следеће: „прикупљено довољно референтних узорака“ и „није пронађен подударни ДНК“.

³ База података МКЦК-а је доступна на адреси: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 7. марта 2014.).

⁴ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим случајем 7. марта 2014. године.

⁵ База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 7. марта 2014.).

С. Истрага

30. У погледу овог предмета, Комисија је од УНМИК-а добила веома мали број докумената који су се претходно налазили код ЈНЛ-а полиције УНМИК-а. У свом одговору од 12. јула 2010. године, СПГС је напоменуо да постоји могућност да су информације које је УНМИК користио у погледу овог случаја непотпуне. Међутим, 21. фебруара 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да нису прибављени додатни релевантни документи.
31. Што се тиче објављивања података који се налазе у списима, Комисија подсећа да јој их је УНМИК дао на увид под обавезом чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.
32. Спис садржи копију потврде издате у Нишу, у ужој Србији, 25. августа 1999. године, коју је потписао пуковник М. Ђ. У њој се наводи да је „... г. Станко Миленковић био у војној служби у ВП 1936/3 Ђаковица, од 14. марта 1999. до 13. априла 1999. године када је напустио јединицу која је била смештена близу села Кијево“.
33. У недатираном штампаном изводу из базе података, на српском језику, наводи се да је г. Станко Миленковић „...био на одслужењу обавезног војног рока од децембра 1998. године. Војник Станко Миленковић нестао је током повлачења српске војске и полиције са Косова и Метохије, на путу Ђаковица – Брезовица“. Уз овај документ је приложена фотографија г. Станка Миленковића.
34. У Обрасцу несталог лица ЈНЛ-а полиције УНМИК-а укратко су дати лични подаци г. Станка Миленковића; као датум нестанка наведен је 13. април 1999, а као датум пријаве нестанка 7. новембар 2000. године.
35. У извештају ЈНЛ-а о наставку случаја по предмету бр. 2000-001633 налазе се две, руком исписане, ставке. У првој, датираној на 7. новембар 2000. стоји: „Извршен унос у базу података. До последњег контакта са НЛ-ом (несталим лицем) дошло је 22. марта 1999. године. НЛ је био у војсци и једина особа која може да нам пружи више информација о њему јесте његов друг из војске, Д. К. [адреса, телефон]. Породица је добила информације од пуковника М. Ђ, ВП: 1936/3 В Ниш, да је НЛ напустио војску 13. априла 1999. године, али они сумњају у то. Они су добили информацију од пуковника К, који ради у Главној команди у Београду, да је њихов син одслужио војску до краја, а онда отишао кући“. У другој ставци од 15. јула 2001. године наводи се да је извршен унос у базу података DIV. Уз овај документ је приложена још једна фотографија г. Станка Миленковића.
36. Спис садржи ручно исписану изјаву жалиоца, дату у полицијској станици УНМИК-а у Штрпцу 11. јануара 2001. године. Поред кратког описа онога што је њему било познато у вези са нестанком његовог сина, жалилац је навео да је 10. јануара 2001. године у радио емисији „Слободна Европа“ чуо да су „киднаповани Срби“ држани у згради „АМСЈ-а“ у Приштини. Он је замолио полицију да провери да ли је његов син међу особама у тој згради.

37. Меморандумом такође датираним на 11. јануар 2001. године, горепоменуто изјава жалиоца прослеђена је Регионалном референтну за медије полиције УНМИК-а, са захтевом да се провери да ли је постојала прича о „затвору у згради ТМК“ у којој „ће се држати киднаповани српски војници“. Од референта за медије затражено је да о резултатима обавести полицијску станицу у Штрпцу јер се жалилац „неколико пута појављује у нашој станици како би сазнао новости“. У досијеу се не налази одговор на овај меморандум.
38. У поруци Регионалне истражне јединице полиције УНМИК-а у Гњилану упућеној ЈНЛ-у, датираној на 27. јануар 2001. године, наводи се да је „потрага следећих лица у региону Гњилана дала негативне резултате: [...] Миленковић Станко“.
39. Спис такође садржи ИНТЕРПОЛ-ов Образац за идентификацију жртава несрећа у погледу г. Станка Миленковића, који је наводно попунила полиција УНМИК-а 13. јула 2001. године, са референцом на ЈНЛ-ов предмет бр. 2000-001633. Међутим, ИНТЕРПОЛ-ова база података у погледу несталих лица не садржи информације о г. Станку Миленковићу.⁶ Поред његових личних података и описа анте-мортем података, Образац садржи име, адресу и број телефона његовог оца (жалиоца) и сестре, гђе С. М.
40. ЈНЛ-ов Извештај о анте-мортем истрази по предмету бр. 2000-001633 у погледу нестанка г. Станка Миленковића такође носи број 0531/INV/05. Овај извештај је започет 13. јуна 2005, а завршен 16. јуна 2005. године. У пољу „Сведок“ на предњој страни налазе се подаци за контакт (адресе и телефонски бројеви) жалиоца и г. Д. К, пријатеља жалиочевог сина.
41. У пољима овог извештаја „Природа података“ и „Историја предмета“ дати су следећи идентични подаци: „Станко МИЛЕНКОВИЋ се води као нестало лице [НЛ] од 22. марта 1999. године. Он је био становник села Севце у општини Штрпце. У спису се наводи да је он био војник у Војсци Југославије, у војном кампу 1936/3 смештеном у селу Кијево, у општини Ђаковица, од 14. марта 1999. године. НЛ је био у војсци и једина особа која може да нам пружи информације о том случају је пријатељ НЛ-а из војске, особа Д. К. [...]. Породица је добила информације од пуковника М. Ђ. ... да је НЛ напустио војску 13. априла 1999. године, али они сумњају да је то истина. Они су добили информацију од пуковника К, који тренутно ради у Главној команди у Београду, да је њихов син служио војни рок до краја, а онда био послат кући. Не постоје доступне информације о судбини Станка МИЛЕНКОВИЋА. Случај је пријављен МКЦК-у БЕОГРАД под бројем BLG-802979-01 и 17. јула 2000. године је отворен ЈНЛ-ов досије.
42. У пољу „Даља истрага“ овог извештаја стоји: „Састали смо се са оцем НЛ-а, Мирком МИЛЕНКОВИЋЕМ, али нам он није пружио никакве новије податке. Он је такође навео да је већ дао [своје] узорке крви МКНЛСМ-у ради могућег упоређивања ДНК. Покушали смо да контактирамо НЛ-овог пријатеља Д. К, али су бројеви телефона дати у досијеу били нетачни. Такође нисмо нашли никакве податке о сродницима у доступним базама података и изворима на интернету“.

---

⁶ Видети под: <http://www.interpol.int/notice/search/missing> (прегледано 7. марта 2014.).

43. У пољу овог извештаја „Испитани сведоци“ стоји „Нема“. У закључку извештаја, истражитељ је написао: „Нема информација које указују на могућу локацију НЛ. Овај предмет треба да остане отворен и неактиван у оквиру ЈИРЗ-а“. Назначени статус случаја је „неактиван“.
44. Спис такође садржи документ под називом „Детаљи везани за истрагу“ под бројем: 0531/INV/05, у погледу нестанка г. Станка Миленковића; документ је сачињен 16. јуна 2005. године и садржи унакрсну референцу на предмет бр. 2000-001633. У пољу „Сажетак захтева“ стоји: „Постоји недостатак информација. ЈНЛ-ов досије # 2000-001633“. У пољу „Белешке истражитеља“ стоји: „Видети Истражитељев извештај и ЈНЛ-ов досије. Не постоји ниједан новији податак који води до проналажења НЛ-а. Овај случај треба да остане неактиван“. У пољу овог извештаја „Резултати“ стоји „на чекању“.
45. Документ „ЈНЛ-ов извештај“, такође датиран на 16. јун 2005. године, садржи укратко податке за идентификацију г. Станка Миленковића и сажетак истих података о предмету који су наведени изнад у Извештају о анте-мортем истрази (see § 41).
46. Спис који је доставио УНМИК такође садржи и одређени број докумената из још једне истраге коју је спровела полиција УНМИК-а у вези са наводном отмицом петоро косовских Срба коју је извршио ОВК 29. октобра 1999. године у Ђаковици.

D. ЕУЛЕКС-ово разјашњење

47. Као што је горе напоменуто (§ 2), дана 18. децембра 2009. године, Комисија је затражила од ЕУЛЕКС-а да обезбеди додатне информације у вези са четрдесет и три жалбе уложене Комисији. У свом одговору (видети изнад у § 5), од 23. марта 2010. године, ЕУЛЕКС је објаснио да је претражио доступне изворе, укључујући списак предмета „пронађен јула 2009. у архиви зграде ПТЦ-а (УНМИК их није званично предао ЕУЛЕКС-у јер нису више 'активни' већ обустављени, прекинути или затворени)“.
48. У истом одговору, ЕУЛЕКС је додао да потрага није била детаљна пошто доступни извори нису дали информације о следећем:
- предметима, кривичним извештајима или информацијама које полиција УНМИК-а уопште није предала тужиоцима УНМИК-а или који никад нису ни доспели до тужилаца УНМИК-а;
  - предметима које је обрађивала полиција УНМИК-а, који су затим предати локалној полицији или тужиоцима, али то није пријављено УНМИК-у нити тужиоцима ЕУЛЕКС-а;
  - многим предметима које су обрађивали тужиоци УНМИК-а пре него што је УНМИК-ов ОП формирао централизован регистар предмета 2003. године.
49. Ипак, претрага ЕУЛЕКС-ових списа довела је до информација о само два случаја наведена у захтеву Комисије од 18. децембра 2009. године. За преостали четрдесет и један случај, укључујући жалбу г. Милка Миленковића, нису пронађени списи, нити друге информације. ЕУЛЕКС није могао да потврди да ли су „полиција и/или тужиоци УНМИК-а уопште испитали“ случајеве за које нису пронађени списи.

III. ЖАЛБА

50. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи нестанак његовог сина. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
51. Жалилац се такође жали на душевну бол и патњу, које су му наводно проузроковане овом ситуацијом. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац ослања на члан 3 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

52. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
53. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
54. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.

55. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
56. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 54). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
57. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над „жалбама које се односе на наводна кршења људских права до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кипар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

58. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права које се односе на недостатак адекватне кривичне истраге у вези са нестанком његовог сина. Жалилац такође наводи да није био обавештен о томе да ли је истрага уопште спроведена и какав је био њен исход.
59. У својим коментарима на меритум жалбе сходно члану 2, СПГС не пориче одговорност УНМИК-а да спроведе истрагу у вези са случајем г. Станка Миленковића, сходно процедуралном делу члана 2 ЕКЉП, након што случај буде пријављен надлежним органима. Међутим, СПГС наводи да су искази који се тичу околности његовог нестанка противречни, јер један од њих гласи да је г. Миленковић напустио Војску Југославије 13. априла 1999. године, док се у другом наводи да је он пуштен након одслуженог војног рока и послат кући.

60. Даље, у погледу правне надлежности Европског суда (нпр. предмети *Осман против Уједињеног Краљевства*, *Додов против Бугарске*, *Албеков против Руске Федерације*), СПГС истиче да позитивна обавеза спровођења истраге „није резултат већ средство“ и да се „не сме тумачити тако да намеће немогућ или несразмеран терет надлежним органима с обзиром на потешкоће са којима се сусреће полиција у модерним друштвима и тешке оперативне изборе по питању приоритета и ресурса, поготову у послератним друштвима под привременом управом УН-а, као што је то случај са Косовом“. Дакле, према наводу СПГС-а, истрага се „мора проценити на основу свих наводних релевантних чињеница и узимајући у обзир практичне реалне околности истражних радњи“.
61. СПГС затим наводи да се морају узети у обзир посебне околности које су негативно утицале на способност УНМИК-а да истражује злочине, конкретно у почетној фази његове мисије. Међу њима, СПГС наводи следеће: споро распоређивање међународних полицијских снага; недостатак људства; уопштено висока стопа криминала непосредно након НАТО бомбардовања; масовно исељавање косовских Срба у ужу Србију због бројних злочина, нарочито насилних међуетничких злочина попут убистава, отмица и насилних протеривања из домова; и одсуство контроле у погледу ангажовања и одабира међународних полицајаца и њихових обавезних, редовних смењивања, сходно правилима УН-а. Према наводу СПГС-а, пошто УН нема сталне полицијске снаге, „... формирање нових снага потребно је сваки пут када се од њих затражи да испуне полицијску дужност у оквиру својих мисија. Због тога се полицијске истраге УНМИК-а не могу упоредити са полицијским истрагама држава чланица“. Према наводу СПГС-а „укратко, стандарди постављени од стране ЕКЈП у погледу ефикасне истраге не могу бити исти за УНМИК као и за државу са успостављеним функционалним, добро организованим полицијским апаратом и са полицијским службеницима које може да ангажује, изабере и обучи“.
62. У погледу овог случаја, СПГС тврди да је полиција УНМИК-а учинила напор да истражи нестанак жалиочевог сина. СПГС признаје да је ЈНЛ полиције УНМИК-а сазнао за његов нестанак 17. јула 2000. године или пре тог датума. Према наводу СПГС-а, изгледа да се недостатак резултата у том погледу може приписати времену његовог нестанка, а то је два месеца пре усвајања Резолуције 1244 (1999) Савета безбедности УН-а и пре распоређивања полиције УНМИК-а на Косову. Ово, само по себи, „може представљати разумно оправдање због чега полиција УНМИК-а није могла да уђе у траг било ком од сведока или да идентификује било коју особу која је можда учествовала у овом инциденту, укључујући могуће починиоце“.
63. СПГС даље наводи да су околности везане за наводну отмицу г. Станка Миленковића и даље веома нејасне, пошто жалилац није могао да пружи ниједну суштинску информацију у погледу нестанка његовог сина и није било сведока који би могли да помогну у идентификацији починилаца.
64. СПГС закључује да је овај случај „један од оних несрећних случајева где истражитељима полиције УНМИК-а нису били доступни никакви трагови по питању околности отмице и починилаца, што је полицији УНМИК-а онемогућило наставак истраге тог случаја. Последично... овакви случајеви често су сматрани случајевима ниског приоритета и поново су отворани једино у случају да постану доступне додатне

информације... Овакав приступ су диктирали тешки оперативни избори у погледу приоритета и ограничених полицијских ресурса којима је УНМИК располагао [...]“.

65. Упркос томе, према мишљењу СПГС-а, „на основу стандарда који се примењују у раду полиције УНМИК-а и њених истражних одговорности, нема никакве сумње да је истрага коју је спровео УНМИК била у складу са захтевима ефикасне истраге“. Стога, према мишљењу СПГС-а, није било кршења члана 2 ЕКЉП.

3. Процена Комисије

66. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са нестанком г. Станка Миленковића.

a) Подношење релевантних списа

67. На захтев Комисије, СПГС је 6. септембра 2011. године доставио примерке ограниченог броја докумената везаних за ову истрагу. Међутим, у свом ранијем поднеску од 12. јула 2010. године, СПГС је напоменуо да постоји могућност да је спис непотпун пошто УНМИК зависи од ЕУЛЕКС-а када је у питању достављање информација ХРАП-у по било ком основу. Ипак, дана 21. фебруара 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 14 горе у тексту).
68. Као што је горе напоменуто (§§ 2 и 47), Комисија је такође затражила од ЕУЛЕКС-а да обезбеди додатне информације у вези са овим предметом, али ЕУЛЕКС није могао то да уради (видети § 49 горе у тексту).
69. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да поднесе било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).
70. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак таквих истрага и пропуст да се то учини би стога могао сâм по себи покренути питања сходно члану 2.
71. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио напор како би добио релевантна истражна документа. Међутим, УНМИК није дао објашњење који делови документације могу бити непотпуни.

72. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).
- b) *Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*
73. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). КЉП такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност особе), тумачено заједно са чланом 2(3) (право на ефикасан правни лек) МСПП (видети КЉП, Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Демократије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
74. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 105, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-I*; видети такође ЕСЉП, *Јасинкис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191)
75. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 57 изнад у тексту, при § 136).

76. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).
77. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 57; при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти, или одговорна особа или особе, ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, § 312; и *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, § 212).
78. Конкретно, закључак истраге мора бити заснован на детаљној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 74, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависи од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазарев против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
79. Чак и у погледу особа које су нестале и касније пронађене мртве, што није случај у овом предмету, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 77 изнад, при §46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 57, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр.). 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 145). Иако проналажење и накнадна

идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЉП наведен изнад, § 64).

80. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен у § 76 изнад, при §§ 311-314; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен у § 76 изнад, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему; ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011, бр. 55721/07, § 167, ЕКЉП 2011.).
81. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЉП [ВВ], *Ал-Масри против Бивше југословенске Републике Македоније*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 191). Уједињене нације су такође уверене у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаних за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то подразумева и право на откривање судбине и локације жртве“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође Савет за људска права УН-а, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008 и 12. октобар 2009; видети такође Извештај Специјалног известиоца о унапређењу и заштити људских права и основних слобода током борбе против тероризма, Бен Емерсон, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних функционера за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту државних анти-терористичких иницијатива*; документ УН-а А/HRC/22/52, 1. март 2013.).

с) Применљивост члана 2 на контекст Косова

82. Комисија је свесна чињенице да је до нестанка г. Станка Миленковића дошло скоро три месеца пре распоређивања УНМИК-а на Косову, током оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
83. Са своје стране, СПГС не оспорава да је, од свог распоређивања на Косову јуна 1999. године, УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЉП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст и распоређивање УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЉП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
84. Комисија сматра да ово покреће два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље,

а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.

85. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
86. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 77 и случај ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „различите безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 80, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЉП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЉП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; случај *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 76, при §§ 85-90, 309-320 и 326-330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 76, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЉП од 8. децембра 2005, §§ 39-51).
87. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између осталих примера, ЕСЉП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 74 изнад, при §§ 86-92; ЕСЉП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82-85; *Танрикулу против Турске*, ЕСЉП [ВВ], бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЉП 1999-IV; ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЉП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158 - 165).

88. Слично томе, КЉП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЉП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 73, при § 1; КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЉП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЉП, *Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија)*, 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
89. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут расподеле свеобухватне одговорности у погледу надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P.P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЉП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсиан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када су полиција и правосудни систем на Косову описани као системи који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ од стране Генералног секретара УН-а (видети § 22 изнад).
90. Комисија даље напомиње да њен задатак није да преиспитује релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ једино у односу на њихову специфичну примену на конкретне околности ситуација које су уложене пред њом (видети случај *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда ЕСЉП од 29. новембра 1988. године, § 53, Серија А бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражних активности на Косову.
91. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и

контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 77 горе у тексту, при § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007, § 62).

d) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

92. У погледу конкретних околности овог предмета, Комисија прво напомиње изјаву жалиоца да је нестанак г. Станка Миленковића пријављен Министарству унутрашњих послова Србије, МКЦК-у и Црвеном крсту Југославије, Координационом центру за Косово и Метохију при Влади Србије, МКТЈ-у као и осталима (видети изнад, § 28).

93. На основу списка који поседује, Комисија сматра да је до новембра 2000. године ЈНЛ полиције УНМИК-а свакако уписала предмет у погледу нестанка г. Станка Миленковића (видети изнад § 34). Такође, јануара 2001. године, сам жалилац се обратио полицији УНМИК-а и затражио спровођење додатних активности у вези са случајем његовог сина (видети изнад, § 36). Октобра 2001. године, МКЦК је поново обавестио УНМИК о нестанку г. Станка Миленковића и доставио његове потпуне анте-мортем податке (видети изнад §§ 29 and 39).

94. Циљ ове истраге био је да се открије истина о догађајима који су довели до нестанка жалиочевог сина, да се утврди његова судбина и да се идентификују починиоци. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.

95. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 77-78 изнад).

96. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 57 изнад), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (видети ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 77, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 25 изнад).

97. Комисија истиче у том погледу да је према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, полиција УНМИК-а имала пуну истражну власт у региону Призрена и, до јуна 2000. године, у региону Пећи. По мишљењу Комисије, одговорност је била на УНМИК-у да обезбеди, *прво*, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал предаје органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС); и, *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.
98. Пошто је узела у обзир тврдњу СПГС-а да би списи поднети Комисији могли бити непотпуни, као и због недостатка даљег објашњења у вези с тим (видети § 67 и 71 изнад), Комисија претпоставља да УНМИК не може да гарантује да ли су списи достављени Комисији потпуни или не. У случају да нису потпуни, то би значило да је можда дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена прописна истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување.
99. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене (видети § 71 изнад). Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно би указало на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
100. У вези са овим предметом, Комисија напомиње једну веома важну чињеницу, а то је одговор који је ЕУЛЕКС упутио на захтев за информације који му је поднела Комисија (видети §§ 47 - 49 изнад). У том одговору, ЕУЛЕКС је обавестио Комисију да је јула 2009. године одређени број случајева које УНМИК није званично предао ЕУЛЕКС-у из различитих разлога, „пронађен“ у тадашњој згради УНМИК-овог ОП-а. По мишљењу Комисије, они посебно указују на то да је могуће да је дошло до општег пропуста услед ког није испуњена обавеза да се истражни материјал преда на прописан начин.
101. У погледу првог дела процедуралне обавезе, којом се утврђује судбина г. Станка Миленковића, Комисија напомиње да се још увек не зна где се он налази. Комисија напомиње да су анте-мортем подаци у вези са жалиочевим несталим сином прикупљени 13. јула 2001. године и да је у бази података МКНЛ-а потврђено да су ДНК узорци прикупљени али није јасно када и од кога су прикупљени, као ни ко је то учинио (видети §§29 и 39 изнад).
102. С тим у вези, Комисија напомиње да је прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја, јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака. Међутим, пошто у случају овог предмета до такве идентификације није дошло, Комисија се сада враћа на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и довођење истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП.
103. Што се тиче захтева за брзину и ефикасност, Комисија има у виду да је код сваке истраге, а нарочито код истраге нестанка у околностима опасним по живот, почетна

фаза од кључне важности и да она мора да испуни два главна циља: утврђивање правца истраге и обезбеђивање очувања и прикупљања доказа за евентуалан будући судски поступак (упоредити са мишљењем Комисије у предмету X, бр. 326/09 и остали, мишљење од 6. јуна 2013, § 81).

104. У том погледу, Комисија подсећа да је УНМИК сазнао за нестанак г. Станка Миленковића до новембра 2000. године и да је полиција УНМИК-а покренула истрагу тог предмета (видети § 93 изнад). Комисија такође примећује да број чињеничних информација које су биле доступне полицији новембра 2000. године (видети § 35 изнад) није био мањи од броја таквих информација јуна 2005. године, када је ЈНЛ састављао свој Извештај о анте-мортем истрази (видети § 41 изнад). Међутим, истражни спис не садржи ниједну непосредну активност полиције УНМИК-а осим, вероватно, почетне процене информација, уписа предмета и уноса информација у базу података. Стога, по мишљењу Комисије, ова истрага очигледно није испунила захтеве брзине и експедитивности.
105. Комисија напомиње да спис не садржи МКЦК-ов Образац за идентификацију жртве у погледу г. Станка Миленковића већ ИНТЕРПОЛ-ов Образац за идентификацију жртава несрећа који је наводно попунила полиција УНМИК-а 13. јула 2001. године (видети § 39 изнад). Он садржи податке за контакт његовог оца (жалиоца) и сестре, гђе С. М. Комисија тако сматра да је најкасније до октобра 2001. године, полиција УНМИК-а поседовала све неопходне информације (видети § 93 изнад). Разлози због којих полиција УНМИК-а није контактирала жалиоца до јуна 2005. године (видети § 41 изнад) и због којих његова изјава није правилно забележена, нису познати Комисији.
106. Поред тога, ова истрага није испунила ни захтев за предузимање разумних истражних корака и праћење очигледних праваца истраге како би се пронашли докази. Истражни досије који се правилно води требало је да садржи записе свих истражних радњи, а посебно разговора са жалиоцем, осумњиченима и свим потенцијалним сведоцима нестанка. У свим случајевима, такви разговори би требало да се обаве што је пре могуће и требало би да буду забележени и сачувани у предметном спису⁷.
107. Комисија у том контексту напомиње да се у истражном досијеу само спомиње једини горепоменути покушај полиције УНМИК-а да контактира жалиоца како би добила додатне информације (видети § 42 изнад). Прво, према мишљењу Комисије, такав контакт са потенцијалним сведоком, више од шест година након нестанка г. Станка Миленковића и скоро пет година након што је случај отворен, очигледно је закаснео, а није чак ни ваљано забележен.
108. Друго, Комисија напомиње да је ЈНЛ-ов истражитељ, који је разматрао случај јуна 2005. године, забележио у свом извештају да није могао да контактира именованог сведока, г. Д. К, пошто су „телефонски бројеви наведени у спису били нетачни“ (видети § 42 изнад). Међутим, у извештају се не наводи да ли је било покушаја да се пронађе сведок на његовој адреси у ужој Србији, која се такође налази у спису, нити да ли је он покушао да контактира сестру г. Станка Миленковића, чији су подаци за

⁷ Видети: Приручник Уједињених нација о ефикасном спречавању и истрази ванправних, произвољних и преких егзекуција, усвојен 24. маја 1989. године од стране Економског и социјалног савета, Резолуција 1989/65.

контакт такође дати у спису. Комисија је већ истакла да су, у другим сличним случајевима, постојали други начини проналажења сведока у ужој Србији, који су били доступни полицији од почетка ове истраге, конкретно путем српских надлежних власти (видети нпр. случај *Кнежеввић* бр. 141-09, мишљење ХРАП-а од 14. фебруара 2014. године, § 108).

109. Чињеница је да је, заправо, до сада остало нејасно да ли је г. Станковић нестао док је још увек био на служењу војног рока или касније, и да ли је напустио војску или је одслужио војни рок до краја. Међутим, полиција уопште није покушала да добије званично разјашњење од српског Министарства одбране по том питању. Такође, Министарство одбране је могло да обезбеди списак имена и података за контакт војника који су били на одслужењу војног рока заједно са жалиочевим сином, који су макар могли да пруже више детаља у вези са његовим нестанком. Комисија је напоменула да изгледа да полиција УНМИК-а није правилно испратила информације везане за потенцијални илегални затвор у Приштини, које су достављене јануара 2001. године (видети §§ 36 - 37 изнад).
110. Према мишљењу Комисије, сви ови недостаци значајно подривају тврдњу СПГС-а да у то време „истражитељима полиције УНМИК-а нису били доступни никакви трагови по питању околности отмице и починилаца“ (видети § 64 изнад). Комисија такође подсећа да је, према наводу СПГС-а, недостатак трагова „полицији УНМИК-а онемогућио наставак истраге тог случаја“ (*ibid.*).
111. У том погледу, Комисија мора да напомене да код скоро сваке истраге у почетној фази недостаје значајна количина информација. Проналажење неопходних информација како би се надокнадили ови недостаци јесте главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. Спис који је био доступан Комисији не приказује ниједну такву активност. Стога се чини да је, уместо да активно трага за информацијама и траговима, полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, то је могло довести до губитка потенцијалних доказа (видети, на пример, ХРАП, предмет *П. С*, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013, § 107).
112. Према мишљењу Комисије, овај случај је остављен „неактиван“ или „на чекању“, односно без икакве радње предузете од стране полиције (видети §§ 43, 44 изнад), управо због мањка информација у почетној фази. У том погледу, Комисија подсећа на свој став по питању категоризације предмета у „активне“ и „неактивне“ – наиме, да би „требало извршити категоризацију истраге тек након што се спроведе минимум могућих истражних активности и изврши прикупљање и анализа доступних информација“ (видети нпр. случај *Б. А*, бр. 52/09, мишљење ХРАП-а од 14. фебруара 2013, § 82). У овом случају, такво давање приоритета није требало да се обави у најранијим фазама, пре него што је са жалиоцем и доступним сведоцима обављен званичан разговор о околностима везаним за нестанак и пре него што су прикупљени сви докази до којих се могло доћи.
113. Комисија у овом контексту напомиње да уколико се информације не обрађују, не развијају или не поткрепљују другим доказима и не ставе у одговарајући облик, ма колико ваљане те информације биле у односу на злочин који је под истрагом, оне неће

моћи да допринесу његовом решавању. Да би биле прихваћене на суду, информације морају да постану докази, а то је остварљиво једино путем истражних активности које се предузимају у складу са применљивим законима кривичног поступка. У овом случају, изгледа да полиција УНМИК-а уопште није учинила никакве напоре у том правцу (видети нпр. ХРАП, *Тодоровски*, бр. предмета 81/09, мишљење од 31. октобра 2013. године, § 116).

114. У погледу периода у току ког је имала надлежност, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума и даље постојао пропуст по питању спровођења неопходних истражних радњи, у складу са континуираном обавезом истраге (видети § 79 горе у тексту), чиме је процена целе истраге доведена у временски период под надлежношћу Комисије. Међутим, као што је Комисија изнад већ истакла, једина суштинска активност коју је предузела полиција УНМИК-а током периода своје правне надлежности била је обављање телефонског разговора са жалиоцем у фази разматрања случаја, између 13. јуна и 16. јуна 2005. године (видети §§ 40-43).
115. Комисија такође сматра да је полиција УНМИК-а, пошто посмртни остаци г. Станка Миленковића нису били пронађени и лица одговорна за злочин нису била идентификована, имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестила његове сроднике о напретку истраге.
116. Комисија примећује из списка да је полиција УНМИК-а једном прегледала истрагу, и то јуна 2005. године (видети §40-43 изнад). Након овог прегледа, ЈНЛ-ов истражитељ је користио одсуство контакта са сведоцима као разлог да затвори истрагу *de facto*, и није покушао да употреби друга средства да успостави контакт са познатим сведоцима (видети § 108-109 изнад).
117. Према мишљењу Комисије, није било адекватног и темељног разматрања овог случаја. Уместо тога, изгледа да је разматрање случаја обављено као пука формалност, будући да полиција није идентификовала очигледне празнине у истражном поступку и да је занемарила доступне податке, па је тако наставила грешке које је начинио претходни истражитељ. Као што је Комисија већ напоменула (видети § 104), чињенице везане за случај које је истражитељ убацио у свој извештај 2005. године, биле су практично једноставно понављање чињеница које су биле доступне полицији од самог почетка.
118. Очигледан изостанак било какве хитне реакције полиције УНМИК-а и било какве адекватне радње у каснијим фазама могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.

119. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би пронашао нестала лица, идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 95 изнад), као што то налаже члан 2.
120. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени законски интереси.
121. Као што је изнад приказано, истражни спис садржи детаље само једног контакта са жалиоцем, оцем г. Станка Миленковића, до кога је дошло јуна 2005. године. Насупрот томе, жалилац је морао да сам дође у полицију након што је дошао до информација за које је мислио да би могле да помогну да се делимично расветли судбина његовог сина (видети § 36 изнад). Међутим, иако је жалилац неколико пута свраћао у полицију „како би сазнао новости“, полиција изгледа није реаговала на његове упите (видети § 37 изнад). Комисија дакле сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЉП.
122. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу нестанка г. Станка Миленковића. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЉП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЉП

123. Комисија сматра да се жалилац позива, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, загарантованог чланом 3 ЕКЉП.

1. Опсег разматрања Комисије

124. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЉП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 52 - 57 изнад).
125. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице 'нестао', већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП (ВВ), *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, ЕКЉП, 1999-IV; ЕСЉП (ВВ), *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, ЕКЉП, 2001-IV; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 87, при § 139; ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 77, при § 74; ЕСЉП, *Алпату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је директна жртва понашања надлежних органа поготово у

погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталих, ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012, § 94).

126. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЈП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЈП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, §§ 147-148).

2. Поднесци страна

127. Жалилац наводи да су недостатак информација и неизвесност у погледу нестанка г. Станка Миленковића, а нарочито због изостанка ваљане истраге од стране УНМИК-а, изазвали душевну патњу њему и његовој породици.

128. У погледу овог дела жалбе, СПГС је такође дао своје примедбе на ступњу прихватљивости. Он наглашава да информације које је доставио жалилац „нису у складу са критеријумима наведеним у ЕКЈП“, пошто оне „не представљају чак ни назнаке *prima facie* да је дошло до кршења из члана 3“.

129. Штавише, пошто се из истражног списка види да је УНМИК контактирао жалиоца, СПГС тврди да „не постоји доказ да је УНМИК у одговору на упите жалиоца поступио на начин који може представљати кршење члана 3 ЕКЈП“.

130. Следствено томе, СПГС тражи од Комисије да одбаци овај део жалбе пошто није дошло до кршења члана 3 ЕКЈП.

3. Процена Комисије

а) *Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3*

131. Као и члан 2, члан 3 ЕКЈП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЈП, *Талат Тепе против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЈП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, ЕКЈП, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЈП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.

132. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЈП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети случај ИАСЈП, *Веласкез Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 73, при § 150).

133. Комисија примећује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЈП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.

134. КЉП такође препознаје нестанке као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестаници представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, УН док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЉП, Саопштење бр. 449/1991, УН док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).
135. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвног сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЉП, случај *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 125, при § 94).
136. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталог лица и истрази коју воде надлежни органи; изостанак било какве „смислене“ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталог сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад, § 96; ЕСЉП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Други фактор који доводи до утврђивања повреде члана 3 ЕКЉП јесте континуирана природа психолошке патње сродника жртве нестанка (ЕСЉП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013. године, § 201).
137. КЉП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ал-Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против*

Алжира, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001) и тетке/тече, ујне/ујаке, стрине/стричеве (*Беназиза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007; *Башаша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У случају *Амиров против Руске Федерације*, Комитет је приметио да „без жеље да наведе све околности индиректног стварања жртава, Комитет сматра да пропусти државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након одуговлачених, спорадичних мера које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (видети КЉП, *Амиров против Руске Федерације*, наведено у § 88 изнад, при § 11.7).

138. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте, нити на процедуралне чинове; насупрот томе, по мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи тужене Државе реаговали на упите подносиоца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЉП, *Аџиш против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).
139. У том погледу, Европски суд је мишљења да би закључци из процедуралног проширења члана 2 такође били од директне важности при разматрању постојања кршења члана 3 (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 135, при § 109; ЕСЉП, *Гелајевиј против Русије*, наведен изнад у § 126, при § 147; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 87, при § 140).
140. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЉП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЉП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117-118; ЕСЉП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која јој је узрокована почињеним злочином.
141. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да

поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих случајева, ЕСЉП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЉП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

b) Применљивост члана 3 на контекст Косова

142. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено горе у тексту (видети §§ 82 - 91 изнад).
143. Комисија понавља да један функционалан систем за спровођење закона треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 23 горе у тексту).
144. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.
145. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

c) Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету

146. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЉП.
147. Прво, у погледу приговора СПГС-а на непостојање случаја *prima facie* у поднеску жалиоца, Комисија подсећа да је на ступњу прихватљивости утврдила да је ова жалба сходно члановима 2 и 3 ЕКЉП покренула озбиљна чињенична и законска питања која су морала да се размотре по питању меритума (видети случај *Миленковић*, бр. предмета 127/09, одлука ХРАП-а од 21. октобра 2010. године, § 14). Комисија, дакле, сматра да су наводи које је изнео жалилац од самог почетка, били довољни да се оправда разматрање овог случаја у односу на суштинске стандарде из члана 3, па стога одбацује приговор СПГС-а.
148. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалиоца и г. Станка Миленковића, с обзиром на то да је он жалиочев син.
149. Комисија подсећа на пропуст установљен горе у тексту у вези са процедуралном обавезом члана 2, упркос чињеници да је полиција УНМИК-а имала минимум информација потребних да води истрагу од самог почетка. Комисија је већ истакла да и поред бројних посета жалиоца полицијској станици у Штрпцу, јануара 2001. године, полиција изгледа њему није доставила ниједну информацију везану за нестанак

његовог сина (видети § 121 изнад). Комисија затим напомиње да је полиција УНМИК-а контактирала жалиоца само једном, током 2005. године, једино са намером да провери да ли је добио било какве „новије податке“ (видети § 42 изнад). С тим у вези, Комисија понавља да, са становишта члана 2, она може да разматра реакције и ставове УНМИК-а у односу на жалиоца у целини.

150. Као што је показано горе у тексту у вези са чланом 2, у овом случају није спроведена никаква, чак ни минимална, истрага. Полиција УНМИК-а и тужиоци нису обавили званичан разговор са жалиоцем; једино су прикупљени анте-мортем подаци и узорци ДНК. Уместо да спроводи истрагу, полиција је једноставно чекала да се информације појаве саме од себе.
151. Изводећи закључке из пропуста УНМИК-а да пружи могуће објашњење за изостанак било каквог редовног контакта са жалиоцем, Комисија сматра да је ова ситуација, која се наставила током периода временске надлежности Комисије, изазвала озбиљну неизвесност жалиоца и његове породице у вези са судбином г. Станка Миленковића и статусом истраге.
152. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да је жалилац трпео тешку патњу и бол током продуженог и дуготрајног временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили случајем и због немогућности да сазна шта се десило г. Станку Миленковићу. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол оца који мора да живи у неизвесности у вези са судбином свог сина мора бити неподношљив.
153. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

154. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
155. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за нестанак г. Станка Миленковића, и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртве и његових сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
156. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.
157. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 18),

одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

158. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ]), *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за нестанак г. Станка Миленковића и да ће починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи нестанак г. Станка Миленковића, као и са патњом и душевним болом до којих је касније дошло, и јавно се извини жалиоцу и његовој породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које је жалилац претрпео услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и

свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
  - a. ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКСА И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА НЕСТАНКОМ Г. СТАНКА МИЛЕНКОВИЋА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
  - b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА НЕСТАНКОМ ЖАЛИОЧЕВОГ СИНА, КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ И ЊЕГОВОЈ ПОРОДИЦИ;**
  - c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП.**
  - d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
  - e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**

f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЈКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
МУП – Министарство унутрашњих послова Србије (*Министарство унутрашњих послова*)
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина